Digitale læremidler til udvikling af interkulturel kommunikativ kompetence

9 anbefalinger til fremmedsprogsundervisningen i udskolingen

December 2023
Benthe Fogh Jensen & Maria Pia Pettersson

Digitale læremidler til udvikling af interkulturel kommunikativ kompetence – 9 anbefalinger til fremmedsprogsundervisningen i udskolingen

1. udgave 2026

Copyright © 2023 Forfatterne & NCFF

Forfattere: Benthe Fogh Jensen & Maria Pia Pettersson

Indholdsfortegnelse

Indledning 4

#1 - Reflektér over didaktiske valg ved brug af et hvilket som helst læremiddel 5

#2 - Stil skarpt på valg af tematisk indhold 6

#3 - Brug en bred vifte af forskellige ressourcer til repræsentation af indhold 8

#4 - Udnyt digitale formaters potentialer til at skabe sproglig og kulturel opmærksomhed og bevidsthed 9

#5 - Integrér arbejdet med sproglig bevidsthed i arbejdet med den indholdsmæssige dimension 10

#6 - Understøt elevers udvikling af digital literacy – også i sprogfagene 11

#7 - Skab mening hos eleven 12

#8 - Integrér løbende refleksions- og evalueringsopgaver i tilrettelæggelsen af et forløb 13

#9 - Agér som flersprogslærer frem for enkeltsprogslærer 14

Indledning

Formålet med at lære tysk, engelsk, fransk og andre sprog er at udvikle sig alsidigt, at kunne begå sig i en globaliseret verden og at kunne tage ansvar i det demokratiske samfund, vi lever i. Fremmedsprogsfagene bidrager til dette formål ved at fremme interkulturelle og kommunikative kompetencer hos eleverne, centrale dimensioner som engelsk, tysk og fransk har til fælles, og som udgør sprogfagenes interne tværfaglighed. Imidlertid er disse to dimensioner traditionelt blevet undervist i hver for sig, men som nyere forskning og udvikling viser, bør de integreres i undervisningen. Denne kobling har vist sig at være svær at lave. (Leth Andersen & Blach 2010, Daryai-Hansen & Fernandez 2019).

I et udviklingsprojekt, som er støttet med midler af NCFF, har læreruddannere og sproglærere i grundskolen undersøgt og udviklet bud på, hvordan digitale, men også en kombination af digitale og analoge læremidler, kan støtte op om en undervisning, der sigter mod at udvikle interkulturel kommunikativ kompetence. På denne baggrund er formuleret **9 anbefalinger**.

I dette materiale finder du de enkelte anbefalinger og en kort begrundelse for hver anbefaling samt henvisning til den digitale udgave af anbefalingerne, hvis du vil læse mere. Webversionen er udbygget med:

- de enkelte anbefalingers relation til Fælles Mål og Faghæfterne for fremmedsprogene
- en kort teoretisk begrundelse med henvisning til videre læsning
- praktiske eksempler
- defintioner på en række fagbegreber
- litteratur for supplerende viden

De praktiske eksempler er udviklet og afprøvet i fire 8.-9. klasser i engelsk eller i tysk, men kan også anvendes i andre sprogfag. Anbefalingerne er udarbejdet af lektor Benthe Fogh Jensen ved UC SYD og fhv. lektor ved UCL, Maria Pia Pettersson.

#1 - Reflektér over didaktiske valg ved brug af et hvilket som helst læremiddel

- Gør brug af didaktisk viden og kompetence samt kendskab til rammefaktorer, elevgruppens læringsforudsætninger mm. ved brug af et hvilket som helst læremiddel.
- Træf faglige valg på et informeret grundlag.

Begrundelse for anbefalingen

Det er lærerens didaktiske kompetence og kendskab til elevgruppen der skal danne udgangspunkt for en prioritering af det indhold, de aktiviteter, de undervisningsformer mm. som et læremiddel tilbyder. Og det er lærerens opgave at 'stikke kursen ud', fastholde eleverne, skabe sammenhæng mellem elementerne i læremidlet og sikre sig, at alle elever kender mål og formål med undervisningsforløbet.

På baggrund af forskning, erfaringer og lærerinterviews anbefaler vi, at der er plads og rum til fagdidaktiske diskussioner i den enkelte sproggruppe på den enkelte skole, således at lærerne bliver bedre rustet til at træffe informerede valg i planlægningen af deres undervisning.

Læs mere

https://ncff.dk/til-din-undervisning/grundskole/digitale-laeremidler-til-udvikling-af-interkulturel-kommunikativ-kompetence/anbefaling-1

#2 - Stil skarpt på valg af tematisk indhold

- Vælg undersøgende tilgange som åbner op for kritisk stillingtagen og handling, når du vælger tematisk indhold.

Begrundelse for anbefalingen

Digitale løsninger åbner op for uendelige muligheder for valg af tematisk indhold. Imidlertid kan de mange muligheder også blive en ulempe.

I denne forbindelse vil vi pege på to problemstillinger:

Ved valg af det tematiske indhold skal man være opmærksom på, at man i et hvilket som helst tema møder stereotyper. Derfor er det vigtigt at være bevidst om de perspektiver og de stereotyper, som temaerne åbner op for. Det er umuligt ikke at overse nogle, men med følgende spørgsmål kan man selv træne sin bevidsthed. Fx:

- Hvilken kontekst og viden er der tale om her?
- Hvem eller hvad repræsenteres og hvem eller hvad mangler at blive repræsenteret?
- Hvilke billeder af verden præsenteres og hvordan?
- Hvilke stereotyper får man øje på, og hvad kan motiverne bag dem være?
- Hvordan forholder forskellige mennesker sig til dem?

Det er fortsat vigtigt at tage udgangspunkt i elevers interesse, forhåndsviden og erfaringer, når man vælger tematisk indhold. I denne sammenhæng er det ligeledes vigtigt med fokus på autenticitet, dog ikke kun i betydningen 'på originalsprog'. For eleverne skal der være

‘noget’ ægte at arbejde med, noget der motiverer til handling og derfor giver mening for dem at bruge tid på (se også **anbefaling #3** og **anbefaling #7**).

Læs mere

https://ncff.dk/til-din-undervisning/grundskole/digitale-laeremidler-til-udvikling-af-interkulturel-kommunikativ-kompetence/anbefaling-2

#3 - Brug en bred vifte af forskellige ressourcer til repræsentation af indhold

- Anvend digitale læremidler til repræsentation af indhold og iscenesættelse af aktiviteter, hvor det giver mening og gerne i kombination med en bred vifte af analoge ressourcer.

Begrundelse for anbefalingen

Kombinationen af flere forskellige typer af ressourcer giver rige muligheder for forskellige former for oplevelser og interaktion, både med andre mennesker, kulturer og perspektiver, men i lige så høj grad med forskellige materialiteter. Dette er vigtige forudsætninger for udviklingen af kritisk kulturel og sproglig bevidsthed (se også **anbefaling #2** og **anbefaling #4**).

Læs mere

https://ncff.dk/til-din-undervisning/grundskole/digitale-laeremidler-til-udvikling-af-interkulturel-kommunikativ-kompetence/anbefaling-3

#4 - Udnyt digitale formaters potentialer til at skabe sproglig og kulturel opmærksomhed og bevidsthed

Begrundelse for anbefalingen

På den ene side er sproglig og kulturel bevidsthed udgangspunkt og første trin i en læreproces. På den anden side oplever vi ofte, især i udskolingen, stoftrængsel og nærmest et kapløb med tiden, der gør at tekstreception, opgaver og øvelser ofte hastes igennem. Imidlertid er sproglig og kulturel opmærksomhed og bevidsthed afgørende for, at kundskaber og færdigheder læres og fæstnes. Digitaliseringen medvirker potentielt til, at processerne accelereres endnu mere, at opmærksomheden afledes, og bevidstheden svækkes. Digitale formater kan imidlertid også udnyttes til at 'sænke farten' og give tid til at lægge mærke til, tid til at reflektere og tid til at handle (se også **anbefaling #5**).

Læs mere

https://ncff.dk/til-din-undervisning/grundskole/digitale-laeremidler-til-udvikling-af-interkulturel-kommunikativ-kompetence/anbefaling-4

#5 - Integrér arbejdet med sproglig bevidsthed i arbejdet med den indholdsmæssige dimension

Begrundelse for anbefalingen

Hvis elever skal have mulighed for at positionere sig, som nogen der ved noget og har en holdning til den verden, de lever i, er det vigtigt, at sprogundervisningen understøtter elever i at lære at kommunikere effektivt og hensigtsmæssigt i en given kulturel og kommunikativ kontekst.

En forudsætning for dette er at stilladsere elevernes opbygning af både viden og sprog inden for det tematiske felt. Dette kan foregå gennem arbejdet med forskellige ressource-tekster, hvor eleverne tilegner sig ny viden og nye indsigter, støttet gennem opbygningen af et tematisk ordforråd, herunder over- og underbegreber, fagbegreber og relevante sproglige strukturer.

Ligeledes er det relevant at beskæftige sig med ord og vendingers symbolske eller kulturelt afledte betydninger, for også at blive i stand til 'at læse mellem linjerne' (se også **anbefaling #2**).

Og endelig er det nødvendigt at stilladsere det sproglige output. Dette kan fx foregå gennem et arbejde med analyse af modeltekster i samme genre(r), som eleverne forventes at skulle kunne mestre, med fokus på specifikke og relevante sproglige strukturer.

Læs mere

https://ncff.dk/til-din-undervisning/grundskole/digitale-laeremidler-til-udvikling-af-interkulturel-kommunikativ-kompetence/anbefaling-5

#6 - Understøt elevers udvikling af digital literacy – også i sprogfagene

- Integrer arbejdet med brug af IT og medier til kommunikation, interaktion og videndeling på en meningsfuld måde i sprogundervisningen.

Begrundelse for anbefalingen

Digital literacy forstås som evnen til at bruge IT og medier i samspil med andre mennesker til kommunikation, interaktion og vidensdeling, herunder også i integration med fysiske og analoge ressourcer. Digital literacy er derfor et vigtigt aspekt af kritisk kulturel og sproglig bevidsthed og bør have stor bevågenhed i fremmedsprogsundervisningen.

Der er flere former for digital literacy, hvor eleverne bør støttes og stilladseres:

- Literacy i relation til meningsdannelse: analyse af forskellige typer af digitale produkter og deres brug af modaliteter (udtryksformer),
- Literacy i relation til informationssøgning: vurdering af kilder, deres brugbarhed og sandhedsværdi,
- Teknologisk literacy i relation til fremstilling af produkter med bevidste valg og fravalg af digitale værktøjer og udtryksformer i relation til budskab, målgruppe og formål.

Læs mere
https://ncff.dk/til-din-undervisning/grundskole/digitale-laeremidler-til-udvikling-af-interkulturel-kommunikativ-kompetence/anbefaling-6

#7 - Skab mening hos eleven

- Sørg for, at indhold, materialer, aktiviteter, arbejdsformer og handlinger, som eleverne skal udføre i undervisningen, giver mening.

Begrundelse for anbefalingen

Vi har allerede rundet tematisk og sprogligt indhold (**anbefaling #2** og **anbefaling #5**), medier og tekster (**anbefaling #3** og **anbefaling #4**). Her zoomer vi ind på aktiviteter, opgaver og arbejdsformer i elevcentreret undervisning

- *Faseinddelt undervisning* hjælper med at undgå fragmentering og styrker oplevelsen af sammenhæng
- *Tasks* i sig selv kan være motiverende, da handlingerne bliver indlysende nødvendige.
- Scenariedidaktiske greb hvor elever overtager virkelighedsnære roller og arbejdsopgaver, der gør vidensdeling og kollaboration nødvendig, kan yderligere forstærke elevers oplevelse af mening. I den forbindelse giver det mening at bruge digitale muligheder i flere faser af undervisningen (se også #6) til brainstorming og opsamling, til idegenerering, planlægning, kollaboration, kommunikation, produktion og formidling.

Læs mere
https://ncff.dk/til-din-undervisning/grundskole/digitale-laeremidler-til-udvikling-af-interkulturel-kommunikativ-kompetence/anbefaling-7

#8 - Integrér løbende refleksions- og evalueringsopgaver i tilrettelæggelsen af et forløb

- Udarbejd refleksions- og evalueringsopgaver så de opleves som meningsfulde for eleverne og giver mulighed for at fastholde ny viden, nye indsigter, oplevelser og erfaringer.

Begrundelse for anbefalingen

Det er for mange elever ofte et sejt træk at arbejde med portfolio eller refleksionsopgaver, som derfor skal tydeliggøres og integreres i en indholdsmæssig kontekst. Derudover opleves refleksionsopgaver der er didaktiserede eller organiserede i en bestemt struktur som motiverende for eleverne.

Det er også vigtigt, at eleverne får mulighed for at bruge en vifte af forskellige modaliteter eller medier til fastholdelse af viden, erfaringer og oplevelser, fx at tage billeder, lave podcasts, producere multimodale tekster mm.

Læs mere

https://ncff.dk/til-din-undervisning/grundskole/digitale-laeremidler-til-udvikling-af-interkulturel-kommunikativ-kompetence/anbefaling-8

#9 - Agér som flersprogslærer frem for enkeltsprogslærer

- Brug elevernes mange forskellige sproglige og kulturelle ressourcer, ressourcer eleverne ofte ikke selv er bevidste om, til at opnå bedre sproglige og kulturelle kompetencer for alle elever i klassen.
- Sørg for at disse bringes i spil i arbejdet med sproglig og kulturel bevidsthed på tværs af sprog.

Begrundelse for anbefalingen

Ved at undersøge og sammenligne forskellige sprog i forskellige kontekster bliver eleverne bedre til at afkode kommunikationen i endnu ukendte situationer.

I undervisningen kan der fx lægges op til at:

- undersøge særlige træk ved sprog og kommunikation på målsproget sammenlignet med andre sprog, inklusiv elevernes modersmål,
- undersøge nonverbal kommunikation i forskellige kontekster,
- undersøge sprogbrug i forskellige kulturelle kontekster,
- undersøge forskelle mellem tale og skriftsprog og
- undersøge tekstopsætning i forskellige genrer på digitale medier på forskellige sprog.

Læs mere
https://ncff.dk/til-din-undervisning/grundskole/digitale-laeremidler-til-udvikling-af-interkulturel-kommunikativ-kompetence/anbefaling-9